

Undervisningsforløb:

Lokalhistoriske kildepakker – Østerbro (Skoleliv og arbejde)

Kildemateriale: Erindring nr. 2031 – Esther Hagerup Andersen (periode: 1905-1918), 1969

Uddrag af Esther Hagerup Andersens pensionisterindring fra 1969. Her fortæller hun om en god og lærerig skolegang, men hvor der også skal være tid til at arbejde ved siden af.

Find den samlede erindring her: <https://kbharkiv.dk/permalink/post/18-2188>

KØBENHAVNS
STADSARKIV

Skoleliv

I foråret 1908 blev jeg meldt i skole i Holsteinsgade, men da skolen først blev færdig om efteråret, gik jeg det første halve år i skole i Livjærgade i en privat 3-værelses lejlighed.

Da skolen så var bygget færdig, flyttede vi derover.

Det var en flot moderne skole med elektrisk lys, stor fin gymnastiksal, hvor der over indgangen stod "Sund sjæl i sundt legeme". Lærerkrafterne var fine. Vores klasselærerinde, frøken Købke havde vi i dansk, skrivning og håndarbejde. Hun havde altid lang sort nederdel med kantebånd foroven, sort bluse med høj hals, bredt elastikbælte med et stort spænde foran, en urkæde om halsen med et ur, som hun satte ned i bæltet. Hendes sko knirkede altid.

Førend de elementære fag som skrivning - regning - geografi og historie, havde vi fysik og sang med en sanglærer (Zangenberg) som lærte os noder. Det var en god skole.

Hvert år fik vi et par træsko på skolen, drengene fik sorte, og pigerne var med røde kanter. Om vinteren spiste vi på skolen. Maden bestod, som regel, af grønt ærter med fedt bævrende flæsk, kærnemælksvælling, blodpølse - sultvælling - sødsuppe - hvidkålssuppe - grød - oksekødssuppe med fedt kød. Det var ingen succes for os børn.

I foråret 1908 blev jeg meldt i skole i Holsteinsgade, men da skolen først blev færdig om efteråret, gik jeg det første halve år i skole i Livjærgade i en privat 3-værelses lejlighed. Da skolen så var bygget færdig, flyttede vi derover.

Det var en flot, moderne skole med elektrisk lys, stor fin gymnastiksal, hvor der over indgangen stod "Sund sjæl i sundt legeme". Lærerkrafterne var fine. Vores klasselærerinde, frøken Købke havde vi i dansk, skrivning og håndarbejde. Hun var altid iført lang, sort nederdel med kantebånd foroven, sort bluse med høj hals, bredt elastikbælte med et stort spænde foran, en urkæde om halsen med et ur, som hun satte ned i bæltet. Hendes sko knirkede altid.

(4-5)

Førend de elementære fag som skrivning, regning, geografi og historie, havde vi fysik. Sang var med sanglærer Zangenberg, som lærte os noder. Det var en god skole.

Hvert år fik vi en par træsko på skolen; drengene fik sorte, og pigerne var med røde kanter.

Om vinteren spiste vi på skolen. Maden kunne bestå af gule ærter med fedt, bævrende flæsk, kærnemælksvælling, blodpølse, sultvælling, sødsuppe, hvidkålssuppe, grød, oksekødssuppe med fedt kød. Det var ikke nogen succes for os børn.

(5)

Om sommeren, når vi skulle på landet, blev vi ekviperet fra Børnernes kontor. Tøjet, vi fik, var naturligvis ens til alle, så når vi skulle med ferietog, var der mange, der var ens påklædt, og vi vidste straks, hvorfor vi havde fået tøjet. Når vi skulle rejse på landet, fik vi billet på skolen, og skulle rejse med et bestemt ferietog, det var altid "bumlere" som kørte meget tidligt om morgenen. Jeg husker en morgen, det var i 1908 eller 1909, jeg skulle med et tidligt ferietog. Der kørte ingen sporvogne, mor og jeg gik fra Viborggade til banegården.

I skolen samlede vi på glansbilleder, som vi så byttede indbyrdes. Jeg var ejer af et stort flot glansbillede af "Rafaels engle". Det billede var mange ude efter, men det ville jeg ikke bytte bort. En skolekammerat (som havde album) sagde til mig: "Hvis jeg må få det glansbillede, må du komme op og stå på vores altan, til jeg har talt til 50." Min tanke var - tank - hvis nu nogen, som kendte mig, gik forbi, mens jeg stod på altanen, og de så måske brøede, at jeg boede der. Det kunne jeg ikke stå for. Jeg gik med pigen hjem, trådte ud på altanen, men jeg syntes, hun talte meget hurtigt til 50, og jeg var ikke mere ejer af "Rafaels engle". Siden har jeg fået mit altanbehov dækket.

Om sommeren, når vi skulle på landet, blev vi ekviperet fra "Børnernes kontor". Tøjet, vi fik, var naturligvis ens til alle, så når vi skulle med ferietog, var der mange, der var ens klædt, og vi vidste straks, hvorfra vi havde fået tøjet. Når vi skulle rejse på landet, fik vi billet på skolen og skulle rejse med et bestemt ferietog, og det var altid "bumletog", der afgik meget tidligt om morgenen. Jeg husker en morgen, det var i 1908 eller 1909, og jeg skulle med et tidligt ferietog. Der kørte ingen sporvogne så tidligt, så mor og jeg gik fra Viborggade til Hovedbanegården.

(5)

I skolen samlede vi på glansbilleder, som vi så byttede indbyrdes. Jeg var ejer af et stort flot glansbillede af "Rafaels engle". Det billede var mange ude efter, men det ville jeg ikke bytte bort. En skolekammerat (som havde altan) sagde til mig: "Hvis jeg må få det glansbillede, må du komme op og stå på vores altan, til jeg har talt til 50". Min tanke var - tank, hvis nu nogen, som kendte mig, gik forbi, mens jeg stod på altanen, og de så måske troede, at jeg boede der. Det kunne jeg ikke stå for. Jeg gik med pigen hjem, trådte ud på altanen, men jeg syntes hun talte meget hurtigt til 50, og jeg var ikke mere ejer af "Rafaels engle". Siden har jeg fået mit altanbehov dækket.

(5-6)

Arbejde

Allerede da jeg var 10 år, havde jeg min første plads.
Det var på Østerbrogade nr. 60. Indgang lå der et brødsalg.
Jeg skulle møde om morgenen kl. 6 og gå med morgenbrød
til kvarterets kunder; men - endelig ikke ad hovedtrappen.
Selv om det var et pænt kvarter, var det ikke rart om vinteren,
at gå ind gennem de mørke kældergange og porte
og op af bælgmørke køkkentrapper.
Omme på dagen måtte jeg vaske op og koge fløde, som blev
holdt op i små kopper. Når fløden var kølet og havde
bristet sig, blev den båret ind i forretningen og solgt for 3 øre.
Kl. 12. havde jeg fri, så måtte jeg skynde mig hjem til
Viborggade og hente mine skolebøger.
Jeg skulle være i skole i Holsteinsgade kl. 13. til kl. 18.
Hvad jeg fik i løn, husker jeg ikke; men hver dag fik jeg
en kurv gammelt brød med hjem, så det var meget værd.

(6-7)

Allerede da jeg var 10 år, havde jeg min første plads. Det var på Østerbrogade nr. 60. Dengang lå der et brødsalg. Jeg skulle møde om morgenen kl. 6 og gå med morgenbrød til kvarterets kunder, men - endelig ikke ad hovedtrappen. Selv om det var et pænt kvarter, var det ikke rart om vinteren at gå ind gennem de mørke kældergange og porte og op ad bælgmørke køkkentrapper. Senere på dagen måtte jeg vaske op og koge fløde, som blev hældt op i små kopper. Når fløden var kold og havde trukket skin, blev den båret ind i forretningen, og hver kop blev solgt for 3 øre. Kl. 12 havde jeg fri, og så måtte jeg skynde mig hjem til Viborggade og hente mine skolebøger. Jeg skulle være i skole i Holsteinsgade kl. 13 til kl. 18. Hvad jeg fik i løn, husker jeg ikke, men hver dag fik jeg en kurv gammelt brød med hjem, og det var meget værd.

Da jeg var 11 år, fik jeg plads i en melforretning på hjørnet af Faxegade og Faxe Tværgade. Der var jeg fra kl. 8 til kl. 12, så i skole fra kl. 13-18.
Om lørdagen var forretningen åben til kl. 23.
Når jeg så kom fra skole (om lørdagen) skulle jeg møde kl. 19, og så stod der altid en masse kurve pakket med varer, som skulle bringes ud til kunderne.
Når forretningen så lukkede kl. 23, skulle jeg vaske gulvet og til sidst 3 stentrappetrin udenfor.
Kl. 24. var det fyraften.
Lønnen var 6 kr. om ugen.
Mor ville gerne have, jeg skulle have lønnen ugevis, kr. 1.50 men fru'en havde regnet ud, at det kun kunne blive 1.38 om ugen. Så fik jeg så; men om lørdagen fik jeg altid 1 stk. chokolade til 2 øre.
Der vankede også lidt drikkepenge fra kunderne.

(7)

Da jeg var 11 år, fik jeg plads i en melforretning på hjørnet af Faxegade og Faxe Tværgade. Der var jeg fra kl. 8 til kl. 12 og så i skole fra kl. 13 til kl. 18.
Om lørdagen var forretningen åben til kl. 23. Når jeg så om lørdagen kom fra skole, skulle jeg møde kl. 19, og så stod der altid en masse kurve pakket med varer, som skulle bringes ud til kunderne.
Når forretningen lukkede kl. 23, skulle jeg vaske gulvet og til sidst 3 stentrappetrin udenfor. Kl. 24 var det fyraften. Lønnen var 6 kr. om måneden.
Mor ville gerne have, at jeg skulle have lønnen ugevis med 1.50 kr. pr. uge, men fru'en havde regnet ud, at det kun kunne blive 1.38 kr. om ugen. Det fik jeg så, men om lørdagen fik jeg altid 1 stykke chokolade til 2 øre. Der vankede også lidt drikkepenge fra kunderne.

Skoleåret sluttede i april. Da jeg i 1915 havde gået 7 år i skole, ville mine forældre have mig udmeldt, men da jeg ikke var fyldt 14 år, skulde der søges tilladelse. Jeg holdt meget af at gå i skole, så jeg ønskede inderligt at tilladelsen blev nægtet, men nej - jeg måtte ud af skolen, så jeg græd mine modige lærer.

Nu skulde jeg ud at tjene penge, der var jo 8 små søskende derhjemme, så penge var hårdt tiltrængt.

Jeg kom på Galle og Jessen, hvor jeg pakkede chokolade, der kunne jeg tjene 10-12 kr om ugen på akkord.

Senere kom jeg på vaskeri, ja - jeg har haft mange forskl. gøremål.

Mit ønske var at blive lærerinde, men dengang var der ikke mange, som havde mulighed, for at komme på den rette hylde.

Skoleåret sluttede i april. Da jeg i 1915 havde gået 7 år i skole, ville mine forældre have mig udmeldt, men da jeg ikke var fyldt 14 år, skulde der søges tilladelse. Jeg holdt meget af at gå i skole, så jeg ønskede inderligt, at tilladelsen blev nægtet, men nej - jeg måtte ud af skolen, så jeg græd mine modige lærer.

Nu skulle jeg ud at tjene penge, der var jo 8 små søskende derhjemme, så penge var hårdt tiltrængt. Jeg kom på Galle&Jessen, hvor jeg pakkede chokolade. Der kunne jeg tjene 10-12 kr. om ugen på akkord.

Senere kom jeg på vaskeri, ja - jeg har haft mange forskellige gøremål.

Mit ønske var at blive lærerinde, men dengang var der ikke mange, som havde mulighed for at komme på den rette hylde.

(8)